

अधिकार जोगोए विश्वव्यापी घोषणा

मानवअधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्र

(गुरुङ भाषा)

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सोक)

पोखरा, २७२५, स्याङ्गा, बनेकी

फोन नं. ७७०७३२० / ७७०७३२० (फ्याक्स नं. ७७०७३२०)

अधिकार जोगोंए विश्वव्यापी घोषणा

(गुरुड भाषा)

भाषा अनुवाद

डा. गणेशमान गुरूड

सम्पादन/संयोजन

नरनाथ लुईटेल

देवी बाँस्कोटा

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

कलंकी, स्युचाटार- पोष्टबक्स नं २७२६

फोन नं. २७०७७०/२७८७७०

फ्याक्स नं २७०५५१

अधिकार जोगोंए विश्वव्यापी घोषणा

(गुरुड भाषा)

पहिलो संस्करण : ०५४ चैत

संख्या : २ हजार

प्रकाशक : अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)

सर्वाधिकार : इन्सेकमा सुरक्षित

मूल्य : १०।-

मुद्रक :

फुलचोकी बुक्स एण्ड स्टेशनर्सका लागि
क्वालिटी प्रिन्टर्स

Resource Centre

भूमिका

अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) ग्रामीण जनसमुदायका बीचमा मानवअधिकार शिक्षा र सचेतनता अभिवृद्धि गर्ने कार्यमा जुटेको एउटा मानवअधिकार संस्था हो। गाउँको अभावग्रस्त जीवनसंग संघर्ष गर्दै बाँचिरहेका ग्रामीण जनताको चेतनालाई उन्नत नबनाएसम्म मानवअधिकारको संरक्षण एवं विकास हुन सक्दैन। यो काम सचेत र संगठित प्रयत्नले मात्रै सम्भव छ भन्ने अवधारणामा इन्सेक कटिबद्ध छ र आफ्ना सबै क्रियाकलापहरू यसैतर्फ केन्द्रित गरेको छ।

मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र जारी भएको ५० वर्ष लाग्यो। यो घोषणापत्रलाई इन्सेक आफ्नो मार्गदर्शक मान्दछ। “मानव परिवारका सबै सदस्यहरूको अन्तरनिहीत मर्यादा तथा समान र हैरण गर्ने नसकिने अधिकारहरूको मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय र शान्तिको आधार भएकोले” भनी प्रस्तावनाको थालनीमा उल्लेख गरेर संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाद्वारा सन् १९४८ डिसेम्बर १० तदनुसार वि.सं. २००४ साल मंसिर २५ गते यो घोषणापत्र पारित भएको थियो। जनताको लागि आर्जन गरिएको यो घोषणापत्र मानव

जातिकै लागि अमूल्य सम्पत्तिका रूपमा रहेको छ। नेपाल यो घोषणापत्रको पक्ष राष्ट्र हो अर्थात् नेपालले पनि यसको कार्यान्वयन प्रति आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ।

बिगत वर्षहरूमा मानव अधिकार घोषणा पत्रको के कस्तो सार्थकता रह्यो भनेर विश्व स्तरमै यसको समीक्षा र मूल्यांकन गर्न थालिएको छ। यसै क्रममा इन्सेकले पनि जनस्तरमा चेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले घोषणापत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गर्ने विशेष कार्यक्रम तय गरेको छ। उक्त कार्यक्रम मार्फत् ग्रामीण तहका जनसमुदाय बीच छलफल गराउने, मानवअधिकार घोषणापत्रले प्रदान गरेका अधिकारहरू जनताको दैनिक व्यवहारमा के कति सार्थक रहन सकेका छन् भनेर पहिचान गर्ने, कार्यान्वयनको तहमा रहेका बाधा र अड्चनहरू पहिल्याउने, तिनीहरूलाई हटाउनका निम्ति राज्य तथा जनस्तरबाट के-कस्तो पहल एवं प्रयत्न हुनु पर्दछ भनेर निचोडमा पुग्न सहयोग पुऱ्याउने छ। यसले घोषणा पत्रको प्रचार प्रसारका साथै व्यवहारिक कार्यान्वयनमा सकारात्मक प्रभाव पार्ने छ भन्ने विश्वास हामीले लिएका छौं। जनता सार्वभौम सत्ता सम्पन्न भए पनि सचेतनताको अभावमा आफ्नो अधिकारको रक्षा गर्न सक्दैनन्। आफ्ना हक अधिकार बारे सचेत र संगठित हुन यस किसिमको प्रयत्न फलदायी हुने आशा गरिएको छ।

यो वर्ष इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष पनि हो। घोषणा पत्रको ५० औं वर्ष र इन्सेक स्थापनाको १० औं वर्ष प्रवेशको अवसर पारेर इन्सेकले नेपालमा प्रचलित लिम्बु, राई, तामाङ, गुरुङ, मगर, नेपालभाषा, अवधि, राजवंशी, भोजपुरी, मैथिली, शेर्पा र थारू जाति जनजातिका बाह्रवटा मातृभाषाहरूमा घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी यो रूपमा प्रकाशित गरेको छ। यस अतिरिक्त नेपाली र अंग्रेजी भाषामा पनि छुट्टाछुट्टै संस्करणहरू रहेका छन्। यसै क्रममा तयार गरिएको यो गुरुङ भाषामा अनुदित मानवअधिकार विश्वव्यापी घोषणापत्र हो। यो घोषणापत्रलाई रूपान्तर गरी सहयोग पुऱ्याउनु हुने डा. गणेशमान गुरुङ र जाति जनजाति अनुरूप चित्र परिमार्जन गर्ने नवराज भट्टलाई म हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। साथै पुस्तक प्रकाशनको निम्ति संयोजन तथा सम्पादन गर्ने देवी बाँस्कोटा, नरनाथ लुईटेल एवं कम्प्युटर टाइप सेटिङ गर्ने गीता माली पनि धन्यवादका पात्र हुनुहुन्छ।

०५४ चैत

सुशील प्याकुरेल

अध्यक्ष

अधिकार जोगोंए विश्वव्यापी घोषणा
१० डिसेम्बर १९४८ ए दिन टिवए संयुक्त राष्ट्रसंघए
साधारण सभाए निर्णय न्हम्बर २१७ (III) द्वार
पारित तथा घोषित

प्रस्तावना

म्हि परिवार तान सदस्य जोगोए सएन्होरी
मूबे मान तथा समान नेबि अबिछिन्न अधिकार
जोगोए मान्यता नै स्वतन्त्रता, न्याय, नेबि शान्तिइ
आधार तइबेरी,

म्हि अधिकार जोगो प्रति हेला लब तथा
अनादर लबेए परिणामैले अछ्याव के तसी म्हि
जातिए सएन्होर सए नललबरी नबि म्हि जोगोइले धर्म
नेबि पोबे स्वतन्त्रता तथा डिब नेबि आयोबैले मुक्ति
योल त्हुम बिबे तान जनताए घोषित आका क्षा
तइबेरी,

अत्याचार नेबि दमनए बिरूद्ध अरू क्याँह
आयोबिरी बिद्रोह लब नै अन्तिम क्या ह बिबा म्हिइ
अमैर्गे बिगो बिया म्हिइ अधिकार जोगो कानूनी
शासनैले संरक्षित तैबेरी टिबा अति आवश्यक तबरी,
हयूलाजोगोइ माँभ मैत्री सम्बन्ध वृद्धि लब
आवश्यक तबरी, संयुक्त राष्ट्र संघइ जनता एवं

म्हिरबे ह्योसे अधिकार नेबि म्हिए मान तथा कदर मिमै
रिमैए समान अधिकार जोगो प्रति तिले विश्वास
लइबेरी लेहे स्वतन्त्रताए आधाररी सामाजिक प्रगति
एवं जीवनए स्तर बडिल त्हुब निश्चय लइबेरी,

सदस्य ह्यूलाजोगोइ संयुक्त राष्ट्र संघै
सहयोगर म्हि अधिकार जोगे नेबि ह्योसए
स्वतन्त्रताजोगो प्रति विश्वव्यापी सम्मान वृद्धि लव
एवं मादबे प्रतिज्ञा लइबेरी नेबि,

चु प्रतिज्ञापूरा लबर चु अधिकार एवं
स्वतन्त्रता जोगोइ बारे साभा समझदारी जानकारी
थेव त्हुब लेहे आवश्यक तवरी,

सदस्य ह्यूलाजोगो नेबि च ह्यूलाजोगए तरे
छतैबेरी साधारण संभा नियन्त्रणर मुबए प्रादेशिक
(टोह) खण्डए जनताइ समेत च अधिकार नेबि
स्वतन्त्रता जोगोए विश्वव्यापी नेबि प्रभावशाली
मान्यता पिल त्हुब प्रत्येक म्हि नेबि समाजरबे तान
अंगए चु घोषणालाई खयोन बिले सएरथेबरी ह्यूल्ला
नेबि अन्तह्यूल्ला प्रगतिशील कदमजोगोइले श्रद्धा
बडिब प्रत्यन लर्गे बिइ साधारण सभाइले म्हि
अधिकारए चु विश्वव्यापी घोषणालाई तानै जनता
नेबि ह्यूल्लाई निमित्त क्रि साभा मापदण्डइ रूपर बिइ
घोषणा लभ ।

तान म्हिजोगो फिबसेरेनै स्वतन्त्र तम चमे
तानए समान अधिकार नेबि महत्व मु ।
निजजोगोर बिचार शक्ति नेबि सल्दिचार
तबेरी निजजोगोए न्होन्होरा मातृत्वए
भावनाइले व्यवहार ललत्हुम ।

जाति, वर्ण, लिंग, भाषा, धर्म, राजनैतिक
वा अरू विचार हयूल्सा वा सामाजिक
उत्पत्ति, सम्पत्ति वा अरू स्वाबै मर्यादर्वे
आधारर भेदभाव अलइ प्रत्येक म्हिलाई
चु घोषणार उल्लेखित अधिकार नेबि
स्वतन्त्रताए अधिकार तलहुम । चुए
अतिरिक्त चाहे स्वाबै हयूला स्वतन्त्र मुर्गे
वा रक्षित, स्वशासनरहित वा परिमित
प्रभुसत्ता मुब मुर्गे चरबे म्हिजोगोर
राजनैतिक, क्षेत्रिय वा अन्तहयूल्सा
स्थितिए आधारर भेदभाव आलमुसी ।

प्रत्येक म्हिलाई बैयक्तिक स्वतन्त्रता नेबि
आत्मसुरूक्षाइ अधिकार तम ।

बाँदा वा दास लइबेरी खबलाई नि थेब
आरे । दासत्व नेबि दास दासीए व्यापार
प्रत्येक रूपर निषेध लबरी थेम ।

खबे म्हिलाई नि शारीरिक यातना पिब
आरे औ निर्दयी अमानुषिक वा
अपमानजक व्यवहार वा सजाय लब
आरे

कानुनए मीर प्रत्येक म्हिलाई म्हिए रूपर
मान्यता योबे अधिकार तम ।

कानूनए मीर तान समान मु नेबि बिना
भेदभाव तान कानूनए समान संरक्षणए
अधिकार तमु । चु घोषणालाई उल्लंघन
लइलबे वा उकसेबे भेदभावए बिरूद्ध
समान संरक्षणए अधिकारी तान तमु ।

संविधान वा कानूनी (कानूनइ) पिंवे होसो
अधिकारजोगो भंग लब केजोगोए बिरूद्ध
योग्य हयूल्सा अदालतए प्रभावोत्पादक
उपचारए तान लाई अधिकार मु ।

खबलाई नि मनमानी ढंगले ह्यूला तेब
वा गिर^{insp}तार वा नजरवाद लब
आरे ।

स्वबै म्हि फिर लइदिवए फौजदारी
आरोपए बिरूद्ध निजए अधिकार नेबि
दायित्व निरोपण लइ स्वतन्त्र नेबि
न्याययुक्त अदालतै सुनेदिबे हक प्रत्येक
(जम्मै) म्हिलाई समान रूपले तम ।

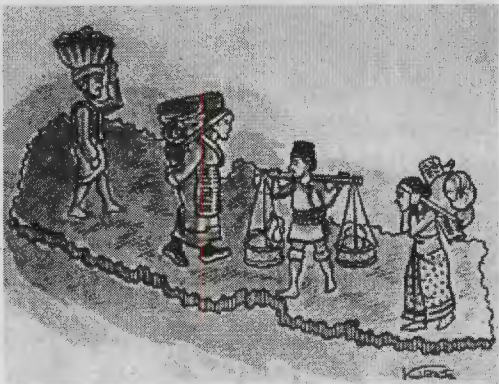

दण्डनीय अपराधए आरोप लइदिबे
म्हिलाई बचिदिबे निमित्त तान चइदिब
सुविधाजोगो पिवए खुला अदालतै कानून
अनुसार अपराधी अठेरेनसम्म निज
निरापराध मादिमु ।

खबै म्हि लब वा अलब तोइ केन बिले
च समयर हयूल्सा वा अन्तहयूल्सा
कानून ज्होर अपराध अमादि बिया च
के प्रति खबै नि म्हि दोषी ठरिदिब आरे
नेबि खबै नि म्हिलाई अपराध लवर च
समयर पिल खा बे सजाय भन्दा लेहे
सजाय पिब आरे ।

स्वबै नि म्हिए गोप्यता परिवार, घीं वा पत्र
व्यवहारए प्रति मनोमानी हस्तक्षेप लब
आरे नेबि स्वबए सम्मान तथा ख्याती
फिर चोट पिंब आरे नेबि छोंब हस्तक्षेप
वा चोटए बिरूद्ध प्रत्येक म्हिलाई कानूनी
संरक्षणए अधिकार तम ।

प्रत्येक म्हिलाई प्रत्येक हयूलाए सीमाना
जोर स्वतन्त्रपूर्वक विचरण नेबि टिब
अधिकार तम ।

प्रत्येक म्हिलाई होसे हयूला वा अरू खबै
हयूला पिब नेबि होसे हयूलार ऐखब पूर्ण
अधिकार मु ।

लइदिबे अभियोगइले उम्कीदिबर प्रत्येक
म्हिलाई अरू ह्यूलार शरण किब नेबि
म्हेब अधिकार मु ।

संयुक्त राष्ट्र संघए उद्देश्य नेबि सिद्धान्तए
विपरीत केजोगो वा अराजनैतिक
अपराध जोगोए अभियोगए सम्बन्धर चु
अधिकार प्रयोग ललस्वाम ।

प्रत्येक म्हिलाई हयूलाबे नागरिकताए
अधिकार मु ।

खब नि म्हिलाई मनमानी ढंगइ निजए
नागरिकताइले बज्चित लबआरे नबि
नागरिकता फिर्दिबा अधिकारलाई इन्कार
लब आरे ।

जाति, ह्यूल्सा वा धर्मए भेदभाव बिना
फ्रेसी म्रिस्योजोगोलाइ होसे-होसेर विवाह
लव वा परिवार स्थापना लब अधिकार
मु । बिबाहए विषयर बैबाहिक
जीवनस्तर तथा विवाह सिन्का चोबर
चमेजोगोए समान अधिकार तम ।

विवाहए इच्छा थेबे फ्रेसी म्रिस्योए पूर्ण
नेबि स्वतन्त्र सेक्रिसीरी मात्र विवाह तम ।

समाजए स्वभाविक नेबि आधारभूत
सामूहिक एकाई परिवार या नेबि समाज
नेबि ह्यूलाइले संरक्षण योंव अधिकार
चुलाई मु ।

प्रत्येक म्हिलाई क्रिन वा अरूनेबालो
मिलिर सम्पत्ति थेब अधिकार मु ।

खबै म्हिए सम्पत्ति मनमानी ढंगइ प्हेल
आयो ।

प्रत्येक म्हिलाई बिचार मत नेबि धार्मिक स्वतन्त्रताए अधिकार मु । धर्म वा मत फेर्दिव स्वतन्त्रता नेबि सार्वजनिक वा व्यक्तिगत रूपर किन वा समुहर होसे धर्म वा मतलाई शिक्षा, (स्वेबप्रिहब) अचरण, पूजा नेबि पालन लबरी प्रकट लब स्वतन्त्रता समेत चु ज्होर सम्मिलित मु ।

प्रत्येक म्हिलाई विचार, स्वतन्त्रता नेवि
प्रकाशनए अधिकार मु । बिना खबै
हस्तक्षेप मत किंव नेबि बिना रोकतोक
खबै माध्यामइले मत थोंब, म्हेबा नेबि
प्रसार लब अधिकार निजलाई तम ।

शान्तिपूर्ण तरिकइले सभा लब तथा
संस्था खोल्दिब अधिकार प्रत्येक म्हिलाई
मु ।

संस्थाए सदस्य बन्दिबर खबै म्हिलाई
निकर लल आ खा ।

हयूलाए शासनरी, प्रत्यक्ष वा
स्वतन्त्ररूपले चुनदिवे प्रतिनिधिइले माग
किंब अधिकार प्रत्येक म्हिलाई तम ।

प्रत्येक म्हिलाई निजए हयूलर्बे सरकारी
जागिरजोगोर समान प्रवेशाधिकारए हक
मु ।

सरकारए शासन सत्ताए आधार जनताए
इच्छा तम नेबि छो बे इच्छा सर्वव्यापी
मताधिकारइले समयसमयर तबे निष्पक्ष
चुनावइली अभिव्यक्त लमो नेबि छोबे
चुनाव गुप्त मतदान वा छावन स्वतन्त्र
मतदानले लरम ।

समाजए सदस्यए हैसियतले प्रत्येक
महिलाई सामाजिक सुरक्षाए अधिकार मु
नेबि प्रत्येक महिए सम्मान नेबि
व्यक्तित्वए स्वतन्त्र विकाशए निमित्त
चइदिब आर्थिक, सामाजिक नेबि
सांस्कृतिक अधिकार जोगो अन्तहयूलाए
सहयोग नेबि हयूल्साए प्रयत्नएले
हयूलाई संगठन नेबि साधन अनुसार
उपलब्ध लब अधिकार प्रत्येक महिलाई
मु ।

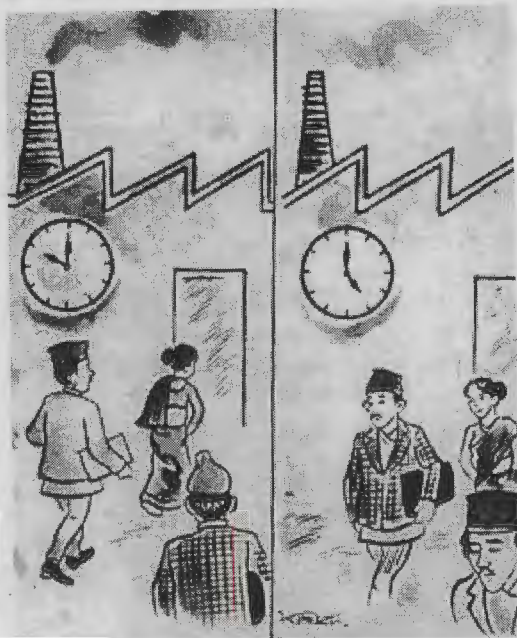

प्रत्येक महिलाई के लबे, होसे सएवमोजिम नोकरी रोज्दव नेबि के लबए निमित्त उचित नेबि अनुकूल परिस्थिति योंल स्वा ब नेबि बेकारीइले रक्षा योंव अधिकार मु ।

प्रत्येक महिलाई बिना भेदभाव समान के लागि समान ज्याला योंमु ।

के लब प्रत्येक म्हि नेबि निजए परिवारए लागि म्हिइ अधिकार अनुकूल गौरवान्वित आजीविकाको बन्दोबस्तए लागि उचित नेबि अनुकूल परिश्रमिक नेबि अन्य प्रकारए सामाजिक संरक्षणइले चए पूर्ति लब अधिकार तम ।

प्रत्येक महिलाई निजए हितए रक्षाए निमित्त ट्रेडयूनियन स्थापन लब नेबि चर सम्मिलित तब अधिकार मु ।

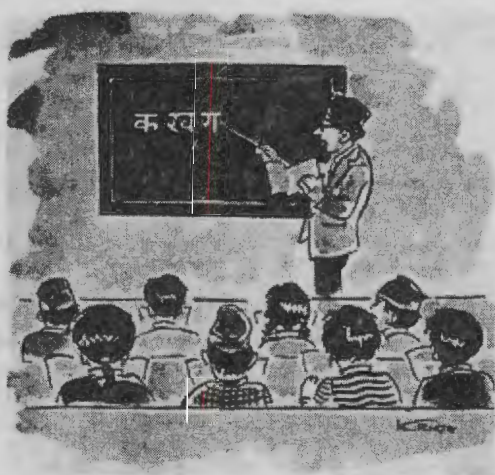

मुनासिव माफिकए के लब घण्टाए
हदबन्दी न्होर प्रत्येक म्हिलाई सबैतनिक
आवधिक विदा र विश्रामए अधिकार
मु ।

प्रत्येक म्हि नेबि निजए परिवारए स्वास्थ्य
 नेबि कल्याणए लागि जीवनस्तरए
 अधिकार मु नेबि चु न्होर चंब, खिंव, घीं
 तथा मएलबए सुविधाजोगो नेबि चइदिब
 सामाजिक सेवाजोगो नि सम्मेलित मु
 नेबि नबी, ललआखांवा, विधुवा, खेबा
 वा निजए भोंओ बाहिरए अरू परिस्थितर
 साधन अयोसीविया सुरूक्षाए अधिकार
 मु ।

माएकोखोरए अवस्था वा कोलोअवस्थार
 मुबे प्रत्येक म्हीलाई विशेष हेरचाह नेबि
 सहायता योंमु । बिवाहतब नेबि विवाह
 अतब माइले फिइबे कनेल्लो कोलोइ
 समान सामाजिक संरक्षणए उपभोग लल
 योमु ।

प्रत्येक म्हिइ खेब ढ्हिब अधिकार मु । खेब म्हिब कमसेकम प्रारम्भिक औ बुनियादी अवस्था र निःशुल्क तम । प्रारम्भिक शिक्षा अनिवार्य तम । प्राविधिक नेबि व्यावसायिक शिक्षा (खेबा ढ्हिबा) सर्वसुलभ तम नेबि उच्चस्तरए शिक्षा योग्यताए आधार र तानलाई समान रूपरी उपलब्ध तम ।

म्हिए व्यक्तित्वए पूर्ण विकास नेबि म्हि अधिकार तथा होसे स्वतन्त्रतालाई बलियो भोंब लंब तर्फ शिक्षाए प्रसार लम नेबि खेब ढ्हिबइली नै हयूला, जाति, नेबि धार्मिक समुहजोगोए माभो होसरी सदभावना, सहीष्णुता नेबि मैत्रीए विकाश लम नेबि शान्ति कायम लबए लागि संयुक्त राष्ट्र संघए प्रयत्नजोगो बडिदेव मु ।

छह छहमीलाई पिइब खेब ढ्हिब म्हेब प्राथमिक अधिकार मा बालाई मु ।

प्रत्येक म्हिइ स्वतन्त्रतापूर्वक समाजए
छयाइ जीवनर भाग किब, कलाजोगोए
आनन्द किब तथा बैज्ञानिक प्रगति नेबि
बिज्ञानजी (विज्ञानइ) पिबए सुविधाजोगोए
उपभोग लब अधिकार मु ।

प्रत्येक म्हिलाई निजइ रचना लबए स्वबै
बैज्ञानिक, साहित्यिक वा कलात्मक
कृतिइले योंब नैतिक नेबि भौतिक
उपलब्धी जोगोए संरक्षणए अधिकार
मु ।

चु घोषणार उल्लेख लबै अधिकार नेवि
स्वतन्त्रता जोगो पूर्णरूपइ योंबे लागि
प्रत्येक म्हिलाई सामाजिक नेबि
अन्तर्राष्ट्रिय व्यवस्था अधिकार मु ।

प्रत्येक म्हिल समाज प्रति कर्तव्यजोगो
तम नेबि छोब समाजर टिबेरी मात्र
व्यक्तित्वए (म्हिए) स्वतन्त्र नेबि पूर्ण
विकाश सम्भव मु ।

होसे अधिकार नेबि स्वतन्त्रताए उपयोग
लबतेरा प्रत्येक म्हिइ अरूए अधिकार
नेबि स्वतन्त्रताजोगोप्रति नि आंदर नेबि
मान्यता पिव त्हुल्हुम नेबि प्रजातान्त्रिक
समाजए नैतिकता, सार्वजनिक
सुव्यवस्था नेबि सर्वसाधारणए कल्याणए
लागि चइदिब उचित आवश्यकताजोगो
योबए उद्देश्य मात्र कानूनइ निश्चित
लबए सिमान्होर टिलत्हुमु ।

चु अधिकार नेबि स्वतन्त्रताजोगोए प्रयोग
संयुक्त राष्ट्र संघए सिद्धान्त नेबि उद्देश्यए
विपरीत खबै हालतमा उपभोग लब
आस्वा ।

खबै हयूला, वर्ग वा व्यक्तिइ चु घोषणा
र उल्लेख लबै अधिकार नेबि
स्वतन्त्रताजोगोइ कुठारघात लब उद्देश्यइ
वा-छोव किसिमए के योंव लबरी चु
घोषणाए व्याख्या ललाअत ।

इन्सेक पुस्तक - ६८ / ०५४
